

Die ontwikkeling van die Standaardafrikaanswoordeskat aan die hand van die *Afrikaanse Woordelys en Spelreëls* (1917-2017): tendense van die afgelope eeu

Algemene Simposium van die SAAWK
“Afrikaans – 100 jaar amptelik: verlede, hede, toekoms”
11 September 2025

Monique Rabé¹, Suléne Pilon²

¹Vakgroep Afrikaans en Nederlands, Noordwes-Universiteit, Potchefstroom

²Departement Afrikaans, Universiteit van Pretoria, Pretoria

TK

Taalkommissie

van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

ONS IS TROTS DEEL VAN
AFRIKAANS SE EEUFEEES!

Die AWS en standaardisering

- TK se doel: om die standaardvariëteit as gebruiksvariëteit in 'n ortografie soos die AWS te beskryf
- Standaardisering = produk van die tydsgees
- Gee aanleiding tot verskillende standaardiseringsfases van Afrikaans
- Politieke/ideologiese klimaat → toevoegings, veranderings, skrappings in AWS

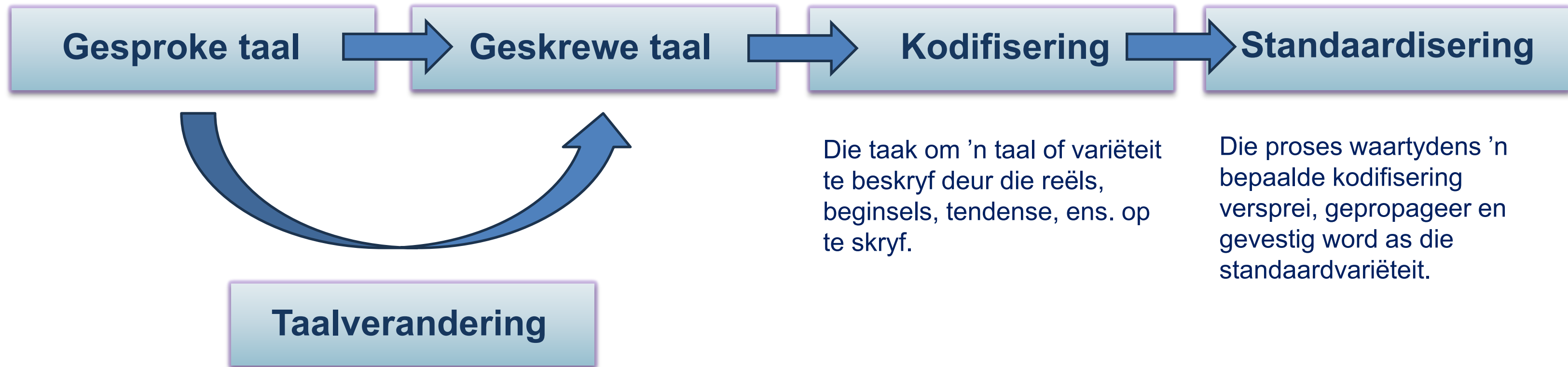
TK

Taalkommissie

van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kunst

www.taalkommissie.co.za

Kodifisering vs. standaardisering

TK

Taalkommissie
van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

Nienaber (1934) en Breed (2025)

- **1900 – 1940: Vestiging van Afrikaans as studieveld**
 - “Begin” van Afrikaanse taalkunde as eiesoortige studieveld
 - Sterk gevoel van taalbewustheid
 - Sterk fokus op historiese taalkunde
 - Bronne oor die standaardisering van die Afrikaanse grammatika
- **1940 – 1994: Institutionalisering**
 - Politieke en ideologiese oorwegings staan sentraal
 - Bronne oor taalsuiwerheid
 - Opbloei van variasietaalkundestudies
 - Toename in vroulike navorsers oor Afrikaans
 - Afname in beskrywende bronne
- **1994 – 2005: Veranderende stand en status**
 - Engelse eentaligheid begin in skole en elders oorheers
- **2005 – : Digitalisering en internasionalisering**
 - Fokus op digitale humaniora en rekenaargebaseerde navorsing

**Fokus hoofsaaklik op
Afrikaanse
publikasietendense**

TK

Taalkommissie
van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

Van Huyssteen en Pilon (2021)

- **1915 – 1918: Identiteitsvorming / Institusionele kodifisering**
 - Eerste Spellingkommissie
 - AWS¹ en AWS² (herdruk AWS¹ met drukkorreksies)
- **1919 – 1964: Vernederlandsingsperiode (anti-Engels)**
 - Groei van Afrikanernasionalisme
 - Grondbeginsels verwys tot in AWS⁶ na “vereenvoudigde Nederlandse spelling”
 - AWS⁷: Afrikaanse spelling wil rekening hou met amptelike Nederlandse spelling
- **1965 – 1991: Afrikaanse industrialisering en kommodifisering**
 - Baie nuwe terminologie word geskep vir nuwe industrieë
 - AWS⁸: “Nederlands” in grondbeginsels vervang met “tradisie van Standaardafrikaans”
- **1992 – 2002: Popularisme en deëlitisering**
 - Pragmatiese benadering tot normering
 - Gebruikersvriendelik en gesistematiseerd
- **2003 – 2017: Digitale era**
 - Afrikaanse korpora meer geredelik beskikbaar
 - Gebruikers betrek met behulp van sosiale media
 - Bron ook elektronies beskikbaar (woordelys van AWS¹⁰, hele AWS¹¹)

2018 – : Verengelsing

TK

Taalkommissie
van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

Metodologie

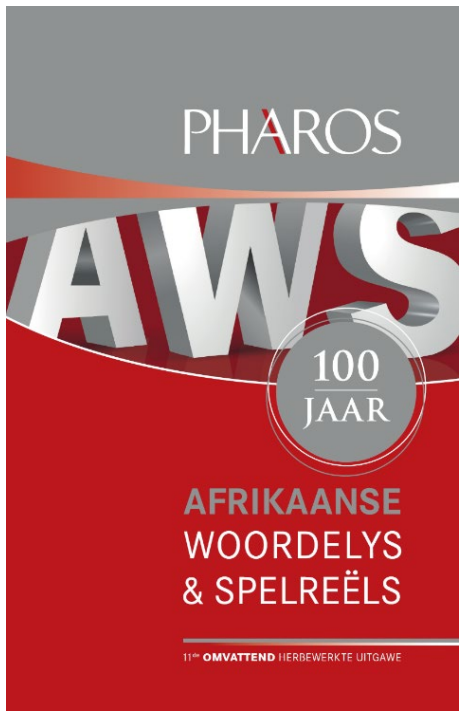
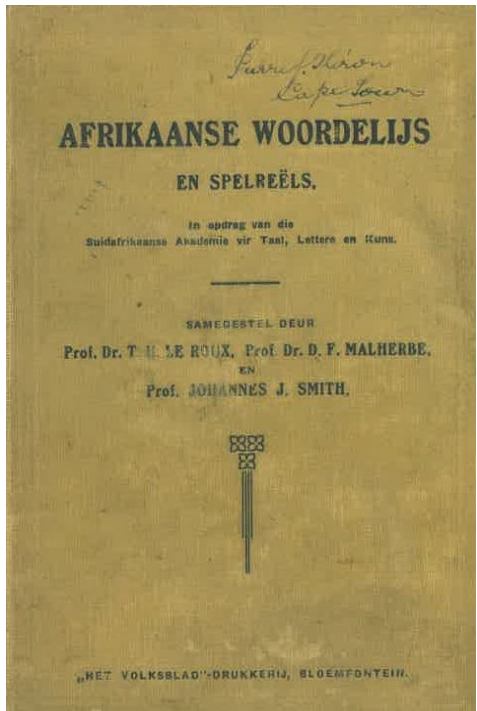

- Digitisering van woordelyste (op UPSpace)
- Digitalisering van woordelyste: optiese karakterherkenning (d.w.s. elektroniese omskakeling van geskandeerde dokumente na masjiengekodeerde teks in TXT)
- Probleme?
 - Verskille in formaat van woordelysinskrywings
 - Formateringsverskille in woordelyste
 - Nieherkenning van diakritiese tekens
 - Foute met karakterherkenning
 - Kantaantekeninge in gedigitiseerde weergawes

Metodologie

- Handmatige nagaan van AWS² en AWS¹¹
 - Byvoeging van diakritiese tekens
 - Regstelling van karakterherkenningsfoute
 - Onttrekking van lemmas uit langer woordelysinskrywings
- Vergelyking van AWS² met AWS¹¹ om te bepaal:
 - Watter lemmas uit AWS² is steeds in AWS¹¹?
 - Watter lemmas in AWS¹¹ was nie in (presies dieselfde vorm in) AWS² nie?

AWS² en AWS¹¹

Reëls	48	457
Artikels/inskrywings	+ - 13 456	+ - 34 194
Voorwerk (pp)	xx	xxxiii
Boek (pp)	198	742

TK

Taalkommissie
van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

AWS² en AWS¹¹: resultate

Vergelyking van AWS² met AWS¹¹ om te bepaal:

- Watter lemmas uit AWS² is steeds in AWS¹¹?
 - +- 7 122
 - Neem verskille in hooflettergebruik in ag
 - Neem nie identieke lemmas met verskillende betekenisonderskeidinge en woordsoorte in ag nie
 - Bv.: In AWS² is daar twee inskrywings vir *ag*, maar in AWS¹¹ vier inskrywings
- Watter lemmas in AWS¹¹ was nie in (presies dieselfde vorm in) AWS² nie?
 - +- 27 071
 - Neem nie spellingveranderings in ag nie (d.i. spellingveranderings word tans nie as ooreenstemmende lemmas gemerk nie)

Skrappings van gebruikelike woorde

AWS²	AWS³	AWS⁴	AWS⁵	AWS⁶	AWS⁷	AWS⁸	AWS⁹	AWS¹⁰	AWS¹¹
aand	aand	aand	aand	aand	aand	aand	–	–	–
aandeel	aandeel	aandeel	aandeel	–	–	–	–	–	–
aangesien	aangesien	aangesien	aangesien	–	–	–	–	–	–
aanloklik	aanloklik	aanloklik	aanloklik	aanloklik	aanloklik	–	–	–	–
afgrond	afgrond	afgrond	afgrond	–	–	–	–	–	–
algebra	algebra	algebra	algebra	–	–	–	–	–	–

aandagtelik	aandagtelik	aandagtelik	aandagtelik	aandagtelik <i>of</i> aandagtiglik	aandagtelik <i>of</i> aandagtiglik	aandagtiglik	–	–	–
eerbiediglik	–	–	–	–	–	–	–	–	–
wettiglik	wettiglik	wettiglik	wettiglik	–	–	–	–	–	–

Skrappings van argaïese woorde

AWS²	AWS³	AWS⁴	AWS⁵	AWS⁶	AWS⁷	AWS⁸	AWS⁹	AWS¹⁰	AWS¹¹
aantijg	aantyg	aantyg	—	—	—	—	—	—	—
aardriek	aardryk	aardryk	—	—	—	—	—	—	—
addergebroedse	adder(e)gebroedse	adder(e)gebroedse	—	—	—	—	—	—	—
adieu!	adieu!	adieu!	—	—	—	—	—	—	—
affektasie	affektasie	affektasie	—	—	—	—	—	—	—
afkomeling	afkomeling	afkomeling	—	—	—	—	—	—	—
agterossambok	agteros-sambok	agteros-sambok	—	—	—	—	—	—	—
aispaai	—	—	—	—	—	—	—	—	—
alhonderdentien	—	—	—	—	—	—	—	—	—
allamensig	allamensig	allamensig	—	—	—	—	—	—	—
apespel	apespel	apespel	—	—	—	—	—	—	—
appelderliefde	appeliefie <i>of</i> appelde(r)liefde	appelde(r)liefde <i>of</i> appeliefie	appeliefie	appeliefie	appeliefie	appeliefie	appeliefie	appeliefie	appeliefie

Spellingveranderings 1

AWS²	AWS³	AWS⁴	AWS⁵	AWS⁶	AWS⁷
aalwijn	aalwyn	aalwyn	aalwyn	aalwyn	aalwyn
aangeeër	aangeër	aangeër	aangeër	aangeër	aangeër
aangetrouwd	aangetroud	aangetroud	aangetroud	aangetroud	aangetroud
amb	amp	amp	amp	amp	amp
analyties	analities	analities	analities	analities	analities
anticipeer	antisipeer	antisipeer	antisipeer	antisipeer	antisipeer
antikris	antichris	antichris	antichris	antichris	antichris
appetijt	aptyt	aptyt	aptyt	aptyt	aptyt

TK

Taalkommissie
van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

Spellingveranderings 2

AWS ²	AWS ³	AWS ⁴	AWS ⁵	AWS ⁶	AWS ⁷	AWS ⁸	AWS ⁹	AWS ¹⁰	AWS ¹¹
aquarium	aquarium <i>of</i> akwarium	aquarium <i>of</i> akwarium	akwarium	akwarium	akwarium	akwarium	akwarium	akwarium	akwarium
arbitrair	arbitrer	arbitrer	arbitrer	arbitrêr	arbitrêr	arbitrêr	arbitrêr	arbitrêr	arbitrêr
archeoloog	argeoloog	argeoloog	argeoloog	argeoloog	argeoloog	argeoloog	argeoloog	argeoloog	argeoloog
atleet	atleet	atleet	atleet	atleet	atleet	atleet	atleet	atleet	atleet
auditeur	<i>of</i> ouditeur	<i>of</i> ouditeur	ouditeur	ouditeur	ouditeur	ouditeur	ouditeur	ouditeur	ouditeur
auntie	—	—	—	—	—	—	—	—	antie
axioma	aksioma	aksioma	aksioma	aksioma	aksioma	aksioma	aksioma	aksioma	aksioma

TK

Taalkommissie
van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

Toevoegings

AWS ²	AWS ³	AWS ⁴	AWS ⁵	AWS ⁶	AWS ⁷	AWS ⁸	AWS ⁹	AWS ¹⁰	AWS ¹¹
–	–	–	[aan mekaar (- - gee)]	[aan mekaar (- gee)]	aan mekaar skryf	aan mekaar skryf	aan mekaar skryf	aan mekaar skryf	aan mekaar skryf
–	–	–	–	–	–	–	–	aan die hand van	aan die hand van
–	achromaties	achromaties	achromaties	achromaties	achromaties	achromaties	achromaties	achromaties	achromaties
–	–	–	addendum	addendum	addendum	addendum	addendum	addendum	addendum
–	–	–	–	–	–	–	–	ad hoc	ad hoc
–	–	–	–	–	–	ad infinitum	ad infinitum	ad infinitum	ad infinitum
–	–	–	–	–	–	–	–	adjunk- besturende direkteur <i>of</i> adjunk besturende direkteur	adjunk- besturende direkteur
–	–	–	–	–	adjunk- eerste minister	adjunk mediese beampte <i>of</i> adjunk- mediese beampte	adjunk mediese beampte <i>of</i> adjunk- mediese beampte	adjunk mediese beampte <i>of</i> adjunk- mediese beampte	adjunk- mediese beampte

TK

Taalkommissie
van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

Toevoegings

AWS ²	AWS ³	AWS ⁴	AWS ⁵	AWS ⁶	AWS ⁷	AWS ⁸	AWS ⁹	AWS ¹⁰	AWS ¹¹
—	—	—	afarmman	afarmman	afarmman	afarmman	afarmman	afarmsoldaat	afarmsoldaat
—	—	—	—	—	—	—	affiks	affiks	affiks
—	—	—	—	—	—	—	aficionado	aficionado	aficionado
—	—	—	—	—	—	—	—	Afrikaansonderwyser	Afrikaansonderwyser
—	—	—	—	—	—	—	—	Afrikaanse onderwyser	Afrikaanse onderwyser
—	—	—	—	—	—	—	Afro-Amerikaans	Afro-Amerikaans	Afro-Amerikaans
—	—	—	—	—	—	—	—	ag en twintig	ag en twintig
—	—	—	—	—	—	—	AGS-pastoor	AGS-pastoor	AGS-pastoor
—	[agteruit]	[agteruit]	[agteruit]	[agteruit]	[agteruit]	[agteruit]	[agteruit]	[agteruit]	agterin
—	—	aikôna	aikôna	aikôna	aikôna	aikôna	aikôna	aikôna	aikôna
—	—	—	Alphonse Lavallée (druifsoort)	Alphonse Lavallée (druifsoort)	Alphonse Lavallée (druifsoort)	alphonse lavallée (soort duiwe)	Alphonse lavallee of alphonse lavallee (soort duiwe)	alphonse lavallee (soort duiwe)	Alphonse Lavallée-druif

Toevoegings

AWS ²	AWS ³	AWS ⁴	AWS ⁵	AWS ⁶	AWS ⁷	AWS ⁸	AWS ⁹	AWS ¹⁰	AWS ¹¹
–	–	–	–	–	–	–	Amabhokobhoko	Amabhokobhoko	Amabhokobhoko
–	–	–	–	–	amerikaniseer	amerikaniseer	amerikaniseer	amerikaniseer	amerikaniseer
–	–	–	amfibraggies	amfibraggies	amfibraggies	amfibraggies	amfibraggies	amfibraggies	amfibraggies
–	–	–	–	–	Anglikaan, Anglikaans	Anglikaan, Anglikaans	Anglikaan, Anglikaans	Anglikaan, Anglikaans	Anglikaan, Anglikaans, Anglikanisme
–	–	–	–	–	–	–	–	–	angst
–	–	–	–	–	antiërosie	anti-erosie	anti-erosie	–	–
–	–	–	–	–	–	–	–	anti-Engels	anti-Engels
–	–	–	–	–	–	–	–	anti-NAVO	anti-NAVO

TK

Taalkommissie
van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

Toevoegings

AWS ²	AWS ³	AWS ⁴	AWS ⁵	AWS ⁶	AWS ⁷	AWS ⁸	AWS ⁹	AWS ¹⁰	AWS ¹¹
—	—	—	—	—	—	—	—	—	Antroposeen
—	—	—	—	—	—	—	—	—	apollo
—	—	—	—	—	—	—	—	arabicakoffie	arabicakoffie
—	—	—	—	—	—	—	—	arbovirus	arbovirus
—	—	—	—	—	—	—	—	ATKV-toekenning	ATKV-toekenning
—	—	—	—	—	—	avant-garde	avant-garde	avant-garde	avant-garde
—	—	—	—	—	—	—	—	—	awê

TK

Taalkommissie
van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

Toevoegings

AWS ²	AWS ³	AWS ⁴	AWS ⁵	AWS ⁶	AWS ⁷	AWS ⁸	AWS ⁹	AWS ¹⁰	AWS ¹¹
–	Koran	Koran	Koran	Koran	Koran	Koraan <i>of</i> Koran	Koer'aan <i>of</i> Koran <i>of</i> Qoer'aan <i>of</i> Qur'aan	Koer'aan <i>of</i> Koran <i>of</i> Qoer'aan <i>of</i> Qur'aan	Koer'aan <i>of</i> Koran <i>of</i> Qoer'aan <i>of</i> Qur'aan
–	–	–	–	–	–	–	–	sjoekran	sjoekran
–	–	–	–	–	–	–	–	–	Wolk
–	wolk	wolk	–	–	–	–	–	–	wolk
–	–	Zoeloe	Zulu <i>of</i> Zoeloe (minder wetenskaplike naam vir taal)	Zulu <i>of</i> Zoeloe (minder wetenskaplike naam vir taal)	Zulu <i>of</i> Zoeloe (minder wetenskaplike naam vir taal)	Zoeloe <i>of</i> Zulu	Zoeloe <i>of</i> Zulu	Zoeloe <i>of</i> Zulu	Zulu <i>of</i> isiZulu <i>of</i> Zoeloe

TK

Taalkommissie

van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za

Elders in die AWS

Lys buitelandse geografiese eiename:

Amerika, Amerikaans, Amerikaner

Armenië, Armeniër, Armenies

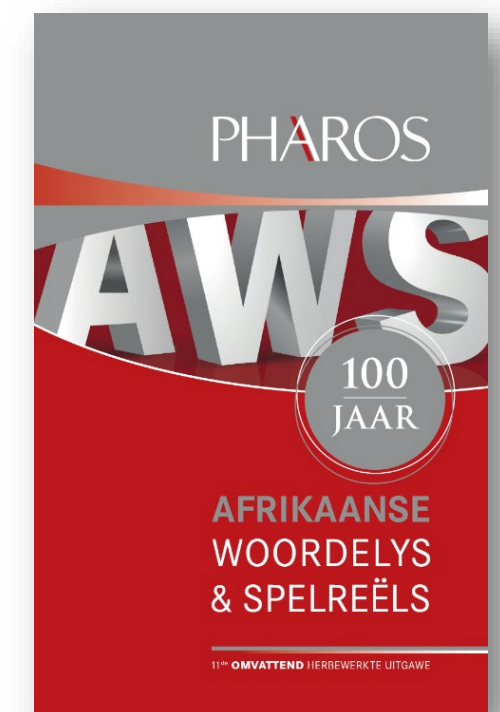
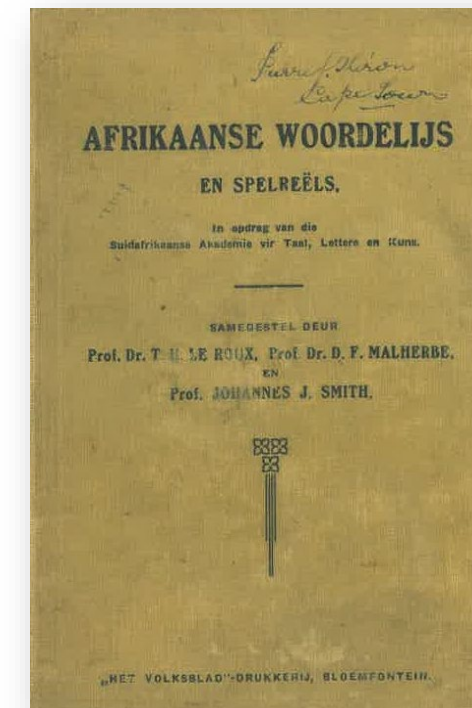
Asië, Asiaat, Asiaties

Diminutiewe en meervoudsvorme:

aandblommetjie

aanstellings (mv.)

apie, apies

TK

Taalkommissie

van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kunst

www.taalkommissie.co.za

Gevolgtrekkings en toekomstige werk

- Eksemplariëse voorbeelde kan in al die fases geïdentifiseer word
- Standaardiseringsfases en die ontwikkeling van Afrikaanse taalkunde as studieveld oorvleuel dikwels
- Sistematiese onttrekking en nagaan van lemmas uit woordelyslêers → volledige databasis
- Sistematiese, outomatiese vergelyking van al 11 woordelysweergawes (met inagneming van duplikate en spellingveranderings) om:
 - Addisionele voorbeelde te identifiseer
 - Moontlike subfases te onderskei
 - Teenvoorbeelde binne fases te merk

Bronne

Breed, A. 2025. Die ontwikkeling van die Afrikaanse taalkunde as 'n vakdissipline. *Tydskrif vir Geesteswetenskappe*, 65(1):112-132. doi.10.17159/2224-7912/2025/v65n1a6

Nienaber, GS. 1934. *Oor die Afrikaanse taal: 'n bydrae oor sy ontwikkeling na aanleiding van enige versterkingswyses*. Amsterdam: Swets & Zeitlinger.

Van Rensburg, C. 2018. Toe die vierde Taalkommissie in sy spore gestuit is. *Literator*, 39(2):1-9.

Van Huyssteen, G.B. & Pilon, S. 2021. Standaardisering as 'n produk van die tydsgees. Ongepubliseerde referaat gelewer by die 2021 Ontlaeringskongres, 29 en 30 April 2021. <https://gerhard.pro/files/PresentationVanHuyssteenPilon2021.pdf> Datum van gebruik: 8 Sept. 2025.

TK

Taalkommissie

van die Suid-Afrikaanse
Akademie vir Wetenskap en
Kuns

www.taalkommissie.co.za